

Rozwój mowy dziecka w normie intelektualnej od narodzin do około 6 roku życia

Okres przygotowawczy, zwany też zerowym lub wstępnym obejmuje czas między 3, a 9 miesiącem życia płodowego. W tym okresie u mającego przyjść na świat dziecka wykształcają się narządy mowne i rozpoczyna się ich funkcjonowanie.

Okres melodii (od narodzin do 1 roku życia)

- głuzenie (2 - 3 miesiąc życia) na tym etapie dziecko tworzy w sposób naturalny, odruchowy i przypadkowy najróżniejsze dźwięki, samogłoski, spółgłoski.
- gruchanie (3 - 4 miesiąc życia) dziecko przeciąga dźwięki, wytwarza (R), czyli głoskę zbliżoną brzmieniem do tzw. (r) francuskiego.
- gaworzenie (ok. 6 miesiąca życia) dziecko naśladuje i bawi się dźwiękami, które słyszy w otoczeniu. Zaczyna rozumieć mowę i rozpoznaje swoje imię, jednak dźwięki, które wydaje, są jeszcze przypadkowe.

Uwaga!

Gdy dziecku zaczną rosnąć pierwsze zęby, wprowadzać należy już do jego diety pokarmy stałe. Pod żadnym pozorem nie należy żuć pokarmu, który potem podajemy dziecku! Jest to niehigieniczne. Dziecko może zarazić się od nas szeregiem chorób, na które nasz organizm jest uodporniony, a dziecka może zareagować zapaleniem. W wyniku takiego zachowania zabiera się także najcenniejsze składniki pokarmowe, a „odpadki” dostaje dziecko.

Co można zrobić dla swojego dziecka?

Od pierwszych dni dziecka mówcie Państwo do niego wyraźnie, bezbłędnie i często. Pod żadnym pozorem nie należy mówić do dziecka w sposób pieszczący się, jak np. "Zjeś teraś jedźionko w miśećće". Nie należy ignorować malucha, a nakłaniać go do wydawania dźwięków, częstego „mówienia”, powtarzania sylab, pierwszych wyrazów (poprawnie przez nas wypowiedzianych). Wskazywać dziecku przedmioty i jednocześnie je nazywać, żeby szybciej nauczyło się nowych słów. Należy czytać wiersze, śpiewać kołysanki szeptem raz do prawego, raz do lewego ucha. Proszę czytać dziecku już od jego narodzin.

Okres wyrazu (1 – 2 rok życia) na tym etapie pojawiają się u dziecka pierwsze świadomie wymówione słowa. W tym wieku powinno wymawiać już pierwsze samogłoski i spółgłoski, używać około 30 wyrazów, a w okolicach 16 miesiąca życia stosować równoważniki zdań i krótkie zdania np. „Mama da”.

Samogłoski: a, o ,e, i ,u, y.

Spółgłoski: t, d, p ,b, ś, ć, dź ,l, j, f, fi, wi, pi ,bi, zi, k, g, n, h

Uwaga! Można uznać, że dziecko wymówiło pierwsze słowo, gdy świadomie powtórzy je co najmniej 3 razy.

W tym okresie należy stosować często wyrazy dźwiękonaśladowcze, np. hau, hau, tik – tak, kle, pre, muuu, miał. Trzeba wskazywać na przedmioty i głośno oraz wyraźnie wypowiadać ich nazwy. Zachęcać dziecko do powtarzania samogłosek, później całych grup spółgłoskowych, np. AOE, UAE itd. Należy do dziecka mówić wolno i wyraźnie, stosując bogatą mimikę twarzy i znaczące gesty, np. mówiąc „daj”, wyciągnąć rękę do dziecka, aby zrozumiało sens słowa.

Proszę czytać dziecku bajki z ilustracjami. Nazywać głośno obrazki zawarte w książeczkach i bawić się z dzieckiem korzystając z nich, np. „To jest miś” (wskaz na misia), następnie „nie ma misia” (zakryj misia).

Okres zdania (2 - 3 rok życia) – w tym wieku pojawiają się zdania 2 – 3 wyrazowe, a w późniejszym etapie coraz dłuższe.

Spółgłoski: s, z, c, dz.

Czasami pojawiają się wcześniej głoski: sz, ż, cz, dź.

Z trzylatkiem należy się bawić, wydając mu polecenia szeptem na ucho, np. „Schowaj lalkę pod krzesło”, „Włóż zabawki do wiaderka”, „ Zbuduj wieżę z klocków” itd. Można już z dzieckiem rozwiązywać zabawy nierymowane i rymowanki, np. „ Ma cztery koła i trąbi na ulicy”. W trakcie czytania książeczek należy wskazywać na kolory, cechy osób, sytuacje oraz głośno je nazywać. Można wymyślać imiona dla bohaterów z książek.

Okres swoistej mowy dziecięcej (3 – 6 rok życia)

Do 4 roku życia dziecko powinno budować zdania złożone.

3 Rok życia, dziecko utrwała spółgłoski: s, z, c, dz. Trzylatek może jeszcze mylić głoski: s, z, c, dz z głoskami ś, ź, ć, dź. Pojawia się wczesne (R), które może jeszcze brzmieć jak (L).

Uważa się, że gdy dziecko w wieku 3 lat w miejsce dźwięku (R) wstawia (J), np. zamiast mówić „rower”, wymawia „jowej” należy skonsultować się z logopedą. W tym wieku dopuszczalna jest wersja „lowel”.

Dziecko powinno wymawiać prawidłowo wyrazy takie jak np.: lody, kot, osa, lalka, mak, lokówka, dom, nuty.

4 Rok życia, dziecko może jeszcze nie wymawiać prawidłowo głosek: sz, ź, cz, dź, r. Czterolatek powinien mówić (L)! Może już ale nie musi różnicować szeregi s – ś – sz. Dziecko rozwija zdolność narracji, opowiada o wydarzeniach, zdaje relację, zadaje pytania, jest ciekawe świata. Powinno wymawiać prawidłowo wyrazy takie jak: laptop, majonez, płot, pająk, piłka, kogut, jabłko, muzyka.

5 Rok życia, dziecko powinno już umieć wymówić prawidłowo głoskę (R) oraz następujące wyrazy: rower, papryka, karty, parasol, traktor, mrówka, huśtawka.

6 Rok życia, dziecko powinno mieć już cały zasób głosek. Wszelkie odchylenia od normy w kwestii wymowy powinny być konsultowane z logopedą. Sześciolatek może jeszcze nie rozróżniać szeregów: szumiącego: sz, ź, cz, dź, syczącego: s, z, c, dz. Powinno to być rzadkością ale często nie jest. Dziecko doskonali umiejętność narracji, wymyśla rymowanki, zna zwroty grzecznościowe i umie je wykorzystać. Dziecko powinno wymawiać prawidłowo poniższe wyrazy: drzewo, żaba, paczka, szlafrok, krzew, nożyczki, żmija, kasztan. Dzieciom w tym wieku należy stawiać wyzwania np. poproś aby z rozsypanki obrazkowej ułożyło historyjkę (od strony lewej do prawej), zachowując jednocześnie ciąg przyczynowo – skutkowy. Trzeba dzieciom w tym wieku czytać wierszyki, rymowanki, a także zachęcać do samodzielnego układania rymowanek. Organizować dziecku zabawy tematyczne z odgrywaniem ról, np. spotkanie z kolegą, nauczycielką, panią w sklepie itd. Nakłaniaj dziecko do samodzielnego czytania bajek, wierszyków czy historyjek o sobie. **Nie zmuszaj dziecka do czytania ale zainteresuj je nim!**

Prawidłowo ukształtowana mowa (7 – 10 rok życia)

Prawidłowy rozwój mowy zależy od czynników takich jak:

- ogólna sprawność narządów artykulacyjnych,
- poziomu percepcji słuchowej, w skład której wchodzi:
  - * słuch fizjologiczny,
  - * słuch fonematyczny (mowny),

- * pamięć słuchowa,
- * umiejętność kojarzenia,
- * ogólny rozwój intelektualny. Niestety coraz częściej u dzieci występują zaburzenia i opóźnienia rozwoju mowy wymagające pracy korekcyjnej, logopedycznej.

Szanowni Państwo, mam nadzieję, że choć trochę przybliżyłam Wam funkcjonowanie mowy dziecka. W późniejszym terminie umieszczę znów informacje na temat opóźnionego rozwoju mowy.